

Меркулова Н. В.

аспірант кафедри педагогіки та педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

НАУКОВО - ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

В умовах сучасної освітньої ситуації особливе місце займає підготовка менеджерів освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом. Саме така підготовка потребує чіткого усвідомлення менеджерів освіти професійного удосконалення в процесі впровадження педагогічних нововведень у навчальному закладі. Слід зауважити, що майбутній керівник освітньої установи повинен оволодіти новим педагогічним мисленням, яке безпосередньо проявляється в інноваційній навчально – виховній діяльності школи.

Аналіз літературних джерел показав, що до найбільш головних (базових) характеристик менеджера освіти відносяться професійно важливі уміння менеджера освіти: соціальні, моральні, комунікативні, ділові та інтелектуально – креативні [1, с. 178].

Ми поділяємо думку Г. В. Єльнікової стосовно того, що до ключових компетенцій управлінця відносяться: менеджерська (планувальна, організаційна, мотиваційна, контрольна, рефлексивна); соціальна (здатність до: продуктивної співпраці з різними соціальними групами, праці в команді, ефективного застосування ситуативних стратегій спілкування); загальнокультурна (здатність до: розвитку культури особистості, застосування державної й іноземної мов, використання особливостей культури різних народів для комунікації); здоров'язберігаюча (здатність до: збереження власного здоров'я, застосування навичок здорового способу життя, гармонізації фізичного, психічного і соціального здоров'я); інформаційна (здатність до: використання інформаційно – комунікаційних технологій, раціонального використання комп'ютера та комп'ютерних засобів, побудови інформаційних моделей та їх дослідження засобами ІКТ); громадянська (соціально активна життєва позиція, здатність до захисту власних прав і свобод, готовність до виконання громадянських обов'язків) [5, с.8].

На думку Л. Галіциної, для впровадження наступальної інноваційної стратегії керівникам загальноосвітніх навчальних закладів необхідно:

- „ володіти інноваційним мисленням;
- мати персонал творчого складу й високої кваліфікації;
- володіти добрим знанням ринку й маркетингових методів;
- мати можливість розподілу ризику;
- обґрунтовано вибрати ефективну інновацію;
- скласти план і провести велику організаторську роботу з упровадження нововведення ” [3, с. 14].

Аналіз управлінської літератури показав, що на початку 90 – х рр. ХХст.

в Україні виникла потреба в розробленні нового змісту та методів навчання управлінців. Наукові дослідження Є. М. Павлютенкова переконливо доводять, що керівникам загальноосвітніх навчальних закладів в професійній діяльності потрібні не лише знання, а й конкретні управлінські навички та ціннісні установки особистості [7, с. 2]. Вчений вказує, що „зміна мети і завдань управління загальноосвітнім навчальним закладом, запровадження нових наукових підходів і принципів, законів і закономірностей в управлінні впливають на зміну організаційної структури, завдань, форм і методів управління” [7, с. 6].

Дослідник В. А. Шевченко вважає, що в умовах особистісно – орієнтованого навчання освітній процес набуває конкретне смислове значення. За даними вченого, проблеми навчання, виховання та управління в сучасних умовах розвитку освітньої установи відносяться до числа тих, розробка яких потребує системного, діяльнісного та особистісно – орієнтованого підходів [9, с. 3].

Аналізуючи науково – педагогічну літературу, можна зазначити, що науковці по – різному виокремлюють головні особистісні якості, які мають бути характерними для менеджерів освіти.

І. А. Іщенко, В. В. Шалаєва наголошують: „ Керівник сучасного освітнього закладу – центральна фігура всього освітнього процесу. Він повинен уміти розв’язувати різноманітні управлінські проблеми, уміти не тільки керувати освітнім закладом з усталеними традиціями та укладом, але і перевести його на якісно новий рівень, що потребує спеціальних знань теорії та практики управління, певних особистісних якостей. Дуже важливі особистісні якості керівника навчального закладу, які забезпечують мотиваційне управління. Керівник освітнього закладу – це не тільки посада, але і професія ” [6, с. 20].

У своїх наукових працях вчені також акцентують увагу на своєрідній специфіці професійної діяльності менеджера освіти. Ми погоджуємося з думкою В. Є. Береки про те, що сфера менеджменту потребує нетрадиційного мислення, постійного прагнення до нового, творчої самореалізації, створення доброзичливої атмосфери у стосунках [1, с. 179].

Стосовно цього важливо врахувати, що науковці наголошують на наявності сучасних тенденцій, які характерні для професійної діяльності менеджера: домінування соціально – психологічних, особистісних компонентів діяльності; вимога до здатності здійснення безперервного спілкування, зорієнтованого на передачу управлінської інформації; знання основ та технологій менеджменту [2, с. 10].

Як правило більшість дослідників акцентують увагу на важливості особистісних аспектів фахової діяльності менеджера, його професійно – особистісному розвитку, формуванню головних професійно – особистісних характеристик [2, с. 10].

Ми поділяємо думку Л. І. Даниленко про те, що інноваційна освітня діяльність належить до творчого рівня діяльності, в результаті якої створюються нові освітні технології, оновлюється зміст, форми та методи навчання і виховання, модернізується управлінський процес [4, с. 5]. Вчена зазначає, що в управлінській інновації простежуються тенденції оновлення, які класифікують на: зовнішні (розглядають варіативність моделей школи) та внутрішні (розглядають модернізацію управлінської діяльності директора школи) [4, с. 9].

Л. І. Даниленко підкреслює: „ Для педагога інноваційним є формування активної, інноваційної позиції учня; для керівника навчально – виховного закладу – розвиток творчих потенціальних можливостей кожного його учасника ” [4, с. 11].

В. П. Чудакова вважає, що саме усвідомлення необхідності якісних змін в освіті і зумовило масове застосування інноваційних процесів в освітній системі. Так, інновації займають вагоме місце у змісті освіти; технологіях навчання, виховання та розвитку; управлінні організацією навчально – виховного процесу [8, с. 213].

Отже, у дослідженні проблеми теоретичних засад підготовки менеджерів освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом особливого значення набувають знання специфіки професійної діяльності менеджера освіти. Підкреслимо, що професійне самовдосконалення директора загальноосвітнього навчального закладу вважається тривалим процесом та є важливою складовою у фаховій підготовці менеджерів освіти до здійснення інноваційного управління.

Література

1. Берека В. Є. Фахова підготовка магістрів з менеджменту освіти: теорія і методика: монографія / В.Є. Берека.– Хмельницький: ХГПА, 2008. – 482с.
2. Войтальянова Я. И. Формирование профессиональной культуры будущего менеджера в процессе его профессиональной подготовки: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. педагог. наук: спец. 13. 00. 08 „Теория и методика профессионального образования” / Я. И. Войтальянова. – Чита, 2007. – 22 с.
3. Галіцина Л. В. Керівник: мистецтво стратегії і тактики / Людмила Галіцина. – К.: Шк. світ, 2010.– 128с. – (Бібліотека „Шкільного світу”).
4. Даниленко Л. І. Інноваційна діяльність – фактор розвитку творчого потенціалу педагога / Л. І. Даниленко // Наукове та методичне забезпечення впровадження педагогічних інновацій. Збірник наукових праць / Ред. кол. : Л. І. Даниленко (відп. ред.) та ін. – Херсон: ЦНТЕІ, 1999. – С. 5 – 12.
5. Єльнікова Г. Ключові компетентності керівника навчального закладу (Діалог з науковцем) / Г. Єльнікова // Джерела. Науково – методичний вісник. – 2010. – № 3 – 4 (63 – 64). – С. 7 – 10.
6. Іщенко І. А. Складові управлінської компетентності керівників навчальних закладів / І. А. Іщенко, В. В. Шалаєва // Управління школою. – 2008. – № 29 (221). – С. 18 – 22.
7. Павлютенков Є. М. Труднощі та обмеження діяльності директора школи і шляхи їх подолання: управлінський аспект / Є. М. Павлютенков // Управління школою. – 2012. – № 25 – 27 (361 – 363). – С. 2 – 28.
8. Чудакова В. П. Психолого – педагогічні умови забезпечення інноваційної діяльності вчителя / В. П. Чудакова // Наукове та методичне забезпечення впровадження педагогічних інновацій. Збірник наукових праць / Ред. кол.: Л. І. Даниленко (відп. ред.) та ін. – Херсон: ЦНТЕІ, 1999. – С. 213 – 225.
9. Шевченко В. А. Педагогический менеджмент в процессе обучения: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. педагог. наук: спец. 13. 00. 01 „ Общая педагогика, история педагогики и образования” / В. А. Шевченко. – Ростов – на – Дону, 2003. – 28 с.